Uloga odgojitelja u poticanju istraživanja kod djece

Sabljak, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:901906

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Image not found or type unknown

Repository / Repozitorij:

Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

IVANA SABLJAK

ULOGA ODGOJITELJA U POTICANJU ISTRAŽIVANJA KOD DJECE

Završni rad

Pula, srpanj 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

IVANA SABLJAK

ULOGA ODGOJITELJA U POTICANJU ISTRAŽIVANJA KOD DJECE

Završni rad

JMBAG: 0303054313, redoviti student

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij Predškolski odgoj

Predmet: Teorijske osnove metodike upoznavanja okoline i početnih matematičkih pojmova

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Opća pedagogija

Mentor: doc. dr. sc. Marina Diković

Pula, srpanj 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika _____ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

_____

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

_____

_____

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

_____

SADRŽAJ

Uvod 1

1. Istraživanje okoline 2

1.1. Dijete – istraživač od rođenja 4

2. Aktivnosti u poticanju istraživanja kod djece 5

2.1. Voda 5

2.2. Zvuk 6

2.3. Svjetlost 6

2.4. Priroda 6

2.5. Oblikovno-simboličke tvorevine (brašno, tijesto, glina, plastelin) 7

2.6. Magneti 8

2.7. Kombinirane igre prerade (makete kuća i njihova usporedba) 8

3. Uloga odgojitelja u dječjem istraživanju 9

3.1. Uloga odgojitelja u interaktivnoj aktivnosti djece 10

4. Poticajno okruženje 12

4.1. Prostorno-materijalno okruženje 12

5. Istraživanje u dokumentima o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju 15

5.1. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje 15

5.2. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju 20

5.3. Prijedlozi dopuna i izmjena Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje 21

6. Metodologija istraživanja 24

6.1. Cilj istraživanja 24

6.2. Hipoteza istraživanja 24

6.3. Uzorak 24

6.4. Instrument 25

6.5. Rezultati i rasprava 26
6.5.1. Centri aktivnosti u dječjem vrtiću kojima se razvijaju istraživačke sposobnosti 26
6.5.2. Aktivnosti u dječjem vrtiću kojima se razvijaju istraživačke sposobnosti 28
Zaključak 31
Popis literature 32
Prilog 34
Sažetak 37
Abstract 38

Uvod

U ovom završnom radu prikazana je važnost istraživačkih aktivnosti u dječjem vrtiću i uloga odgojitelja u tome.

U teorijskom dijelu govori se o specifičnostima određenih tema koje se mogu istražiti. Aktivnosti koje će se provoditi uvelike ovise o dječjim interesima i kreativnosti odgojitelja[1]. Sudjelovanje djeteta, od same pripreme aktivnosti pa do njezine realizacije, ovisi o odgojitelju i njegovom partnerskom pristupu, kako prema djeci, tako i prema njihovim roditeljima koji svojom suradnjom doprinose praksi. Vrtić kao odgojno-obrazovna ustanova predstavlja živi organizam čiji se dijelovi ne mogu opisati, tumačiti ili razumjeti bez povezanosti sa svim ostalim dijelovima koji čine cjelinu. Lako je razumjeti da su prvenstveno djeca, a zatim i odrasli, dnevni raspored, prostor i materijali dijelovi vrtića međusobno povezani. U vrtiću bi se trebala razvijati svijest ljudi o međusobnoj, interaktivnoj povezanosti svih dijelova konteksta vrtića, kao i povezanosti vrtića sa širim društvenim kontekstom (Slunjski, 2008). Stoga odgojitelj za vrijeme boravka u ustanovi ranog i predškolskog odgoja ima jednaku odgovornost prema djetetovu razvoju kao i roditelj. U procesu odgoja na dijete ne djeluju samo riječi, nego cjelokupno ponašanje i ličnost odgojitelja. U svakodnevnoj komunikaciji, odgojitelj na dijete ne djeluje samo onim što mu govori, nego i načinom na koji mu to govori i kako se općenito ponaša prema djetetu. Odgojitelj može biti uvjeren, kako navodi Slunjski (2008), da u osmišljavanju aktivnosti u vrtiću uvažava interese djece, a da stvarne interese djece uopće ne prepoznaje, nego djetetu određuje što i kako će nešto raditi rukovodeći se propisanim planom i kronološkom dobi djeteta.

Cilj istraživanja je ispitati odgojitelje u kojoj mjeri i kroz koje aktivnosti i centre aktivnosti potiču istraživačke sposobnosti kod djece u predškolskoj ustanovi.

Istraživanje je pokazalo kako su odgojitelji u većoj mjeri upoznati s aktivnostima koje potiču istraživačke sposobnosti kod djece, ali da ih i u odgojnim skupinama provode. Jedan od nedostatka provođenja istraživanja kod djece je manjak didaktičkih sredstava i materijala.

[1] Termin se odnosi na muški i ženski rod.

1. Istraživanje okoline

Dijete od najranije dobi spoznaje, istražuje, opisuje i uspoređuje svijet i prirodu oko sebe. Stoga mu u vrtiću treba omogućiti prirodno-istraživačke aktivnosti putem kojih može spoznati okoliš u kojem živi.

Najprije spoznaje ono što mu je blisko, primjerice cvijeće, drveće, biljke i životinje u svom dvorištu i vrtu. Autor De Zan (2005) navodi kako je dijete u prirodi mali istraživač koji putem osjetila, praktičnim radom i riječima spoznaje ono što se nalazi oko njega. Dijete osjetilima (vidom, sluhom, njuhom, okusom, opipom, boli, toplinom, hladnoćom i orijentacijom u prostoru), praktičnim radom izvođenjem različitih aktivnosti u svojoj okolini i poučavanjem odgojitelja riječju i tekstovima saznaje o svojem prirodnom okruženju.

Važnu ulogu u spoznavanju okoline kod djece ima osjetilo vida s vidnim osjetilnim dojmovima, koji čine 90% svih osjetilnih dojmova čovjeka. Zato možemo reći da podatke o svom okruženju djeca stječu pretežno osjetilnim spoznavanjem – promatranjem i motrenjem. Prema De Zanu (2005) na temelju planiranih, organiziranih i rukovođenih aktivnosti, osjetilno promatranje može biti:

1. promatranje ima jasan, određen cilj

2. osjetilne dojmove i predodžbe analiziramo

3. promatranje nije pasivno primanje informacija, već aktivno učenje

4. misaonim procesima analiziraju informacije i stvaraju nova iskustva.

Na aktivno sudjelovanje odgojitelji mogu poticati djecu sljedećim pitanjima: što će raditi, kako će raditi, gdje će raditi, kada će raditi, čime će raditi i zašto će raditi.

Autor De Zan (2005), ističe kako istraživanje možemo podijeliti s obzirom na:

1. način (neposredno ili posredno)

2. broj istraživača (kolektivno, grupno ili pojedinačno)

3. trajanje (kratkotrajno ili dugotrajno).

Neposredno istraživanje je plansko i vođeno osjetilnim spoznavanjem predmeta, pojava i procesa izvorne stvarnosti. Odgojitelj djeci nudi razne poticaje kako bi

samostalno i putem iskustva spoznali svoju okolinu, npr. odgojitelj djeci ponudi cvijeće, posude, zemlju, vodu i alat za sađenje, gdje djeca trebaju zasaditi određenu vrstu cvijeta.

Prema De Zanu (2005) kolektivno istraživanje provodi odgojitelj za svu djecu jedne skupine u trenutku istraživanja određene pojave. Odgojitelj će djeci pokazati određeni eksperiment, npr. eksperiment s vodom – što pluta, a što tone, gdje odgojitelj izvodi taj pokus, a djeca promatraju i aktivno sudjeluju.

Kratkotrajno istraživanje traje kraće vrijeme, od nekoliko minuta do nekoliko sati. Dugotrajno promatranje traje dulje vrijeme od nekoliko dana, do jedne godine i obavlja se više puta. Odgojitelj ima važnu ulogu, osluškivanjem dječjih potreba stvoriti poticaje koje će probuditi dječju želju za istraživanjem iz kojega može nastati projekt. Istraživanje u vrtiću potiče djecu da spozna okolinu i njezine promjene.

Djeca u predškolskoj dobi spoznaju svoje okruženje svim osjetilima, ali i praktičnim radom. Kako bi djeca spoznala svijet oko sebe, svrhovitim aktivnostima u vrtiću istražuju: stvari i pojave, biljke i životinje u vrtu, polju i šumi[2]. Uvođenjem praktičnog rada u aktivnostima djeca uče čineći i na temelju vlastitog iskustva. Sadržaji praktičnih radova djecu potiče na stjecanje kulturnih i higijenskih navika, likovnih sposobnosti, tehničkih sposobnosti i radnih.

Kako bi kod djece pobudili želju i interes za praktičnim radom, valja provoditi aktivnosti kroz različite centre u kojima djeca mogu raditi u manjim skupinama i međusobno izmjenjivati iskustva. Najzastupljeniji centri aktivnosti su: istraživački centar, obiteljski centar, likovni centar, stolno-manipulativni centar, centar početnog čitanja, pisanja i računanja i centar građenja.

Cilj samostalnog dječjeg istraživanja je to da djecu uključi u samostalno istraživanje u nekom području, pomažući im da sami zaključe, ispituju, obrađuju podatke i informacije do kojih su samostalno došli. Samostalnim istraživanjem djeca nadograđuju, izgrađuju i sukonstruiraju već postojana znanja novima. Promatranjem djeca grade vlastite spoznaje o prostoru i vremenu (De Zan, 2005).

[2] Dostupno na http://www.korakpokorak.hr/upload/Dijete_vrtic_obitelj/dijete_vrtic_obitelj_70.pdf (20.6.2018.)

1.1. Dijete – istraživač od rođenja

Djetetova prva istraživanja počinju s prvim mogućnostima kretanja u prostoru u kojemu je to moguće i u kojemu se može naći ono što ono može istražiti. Prva istraživanja su, uz promatranje bliskih i poznatih osoba u vlastitom okruženju, i pojave dječjeg manipuliranja: istraživanja vlastitih dijelova tijela, dohvaćanja jednom pa objema rukama, guranja, obuhvaćanja, pipanja, prinošenja ustima, stiskanja, potezanja, čupanja, udaranja, gužvanja, rastezanja, lomljenja, bacanja…

Kod najmlađe djece u jaslicama, zapaža se najprije jednosmjernost pa tek onda dvosmjernost nekih postupaka. Dijete će najprije otvarati ladicu i ostavljati ju otvorenom. Kasnije će ju možda samo zatvarati. Izvadit će, izbaciti sadržaj ladice ili kutije, a da ga ne vraća natrag. Tek će kasnije taj postupak postati dvosmjeran: pražnjenje pa punjenje. Dijete tako iskazuje svoju reaktivnost, odgovor na ono što ga je potaknulo na djelovanje. Sve to proizlazi iz potrebe stjecanja iskustava. Svako iskustvo stečeno neposrednom i dodatnom eksploracijom postaje sigurnim temeljem za nova istraživanja i nova senzorno-motorička iskustva. U suvremenom svijetu dijete je okruženo brojnim predmetima i uređajima. Svi oni mogu privući njegovu pozornost. U tom prvom razdoblju može se reći kako je dijete „mali djelatnik“ koji ispitivanjem stvara prvi temelj za kasnije razdoblje kada će se već postupno pretvarati u čovjeka (Došen Dobud, 2016).

Djeca su djeci poticaj i društvo za aktivnosti. Istraživačke aktivnosti su i radne aktivnosti. U njima se rađa volja i ustrajnost. Motivi djelovanja bit će pojačani ako oko njih postoji netko tko će to gledati i vidjeti (Došen Dobud, 2016).

2. Aktivnosti u poticanju istraživanja kod djece

Aktivnosti u ranim i predškolskim ustanovama od velike su važnosti. Odgojitelj stvaranjem planiranih i slobodnih sadržaja omogućuje djetetu da proširuje svoja iskustva i znanja. Na taj način oplemenjuje odgojno-obrazovnu ustanovu. Kroz aktivnosti djeca stupaju u interakcije oko sebe, u prostoru u kojem borave. U prošlosti se u praksi djeci rijetko dopuštala sloboda izbora aktivnosti ili vremena za igru. Takav odnos prema djeci proizlazio je iz stava kako maleno dijete ne može znati što je za njega dobro, već mu to treba odrediti odgojitelj. U suvremenoj praksi djeca su ravnopravni članovi vrtića gdje se njihovo mišljenje i razmišljanje uvažava i poštuje. U takvom pedagoškom procesu odgojitelj dobiva sasvim drugi značaj i ulogu, nego što mu je bila namijenjena kao zamišljenom prenositelju znanja tijekom poučavanja propisanih sadržaja, navodi Hajdin (2010). Igra je najizrazitiji način dječjeg izražavanja i stvaranja. U igri kao aktivnost dijete izražava svoje potencijale, mogućnosti, želje, sposobnosti i radoznalost. Putem igre dijete istražuje nove spoznaje, ali i postojana znanja nadograđuje i izgrađuje novima.

2.1. Voda

Autorica Došen Dobud (2016) navodi kako je voda izvor svega pa tako i dječje igre. U svojoj knjizi Dijete – istraživač i stvaralac vrlo detaljno opisuje aktivnosti s vodom. Pojavljuje se u različitim oblicima, prozirnim svjetlucanjem, odrazom boja, svojom živošću. Ponekad može uzrokovati strah ili nesreću. Dijete vodu doživljava ugodno i neugodno, kao različite vrste padalina: rosa, kiša, mraz, tuča, snijeg, poplava... Dijete može učiniti da voda kaplje kap po kap, da teče u većem ili manjem mlazu, ili da se izlije kao bujica. Dijete može čuti pa i stvoriti žubor vode. Umakanjem u posudu s vodom osjetit će kad je hladna, mlaka, topla ili vruća tako da se iz nje širi toplina. Voda omogućuje djeci brojna iskustva o fizikalnom iskustvu oko njega. Osim za održavanje čistoće tijela, taženje žeđi, dodavanja biljkama i u prehrani voda ima i druge vrijednosti. Voda utječe na dječji razvoj jer ih smiruje i utječe na njihovu koncentraciju.

2.2. Zvuk

Djeca u vrtiću istražuju zvuk u svom okruženju pomoću različitih zvučnih karakteristika (jačina, boja, tempo). Odgojitelji koriste razne otpadne materijale kako bi zajedno s djecom izradili različite instrumente pomoću kojih mogu proizvoditi različite zvukove. Zvukovi mogu biti šuštanje, zveckanje raznih nijansa, intenziteta i tempa. Autorica Došen Dobud (2005) ističe kako na taj način djeca stvaraju prve instrumente i proizvode nove zvukove koje odgojitelj govorno stvara (brzo, polako, slabo, jako, tiho, glasno). Odabranim se predmetima može proizvesti šuštanje, piskanje, cviljenje, psikanje, čegrtanje, fijukanje, zvonjenje-različitog intenziteta i tempa. Ta povezanost stvaranja zvuka uz govorne aspekte pridonosi obogaćivanju rječnika djeteta.

2.3. Svjetlost

„Dijete već zna za duga razdoblja sunčanih i vrućih ljetnih, tmurnih i hladnih jesenskih i maglovitih i zimskih dana“ (Došen Dobud, 2016:155). Vrtić predstavlja njihovo prvo mjesto za istraživanje gdje uče o prvim iskustvenim spoznajama na čijim će temeljima kasnije nastati piramida daljnjih znanja. Posebno je važno cijeniti dječji prijedlog i uzeti ga u obzir. Kao neizostavni element dječje igre i dječjeg stvaranja možemo navesti aktivnosti poput izrade kazalište sjena, izrade lutaka, stvaranje ugođaja, igre svjetlima i stvaranje duge.

2.4. Priroda

Dijete manipulira, istražuje i prerađuje elemente iz prirode. To mogu biti raznovrsni tvrdi i meki plodovi. Na taj način dijete razvija finu motoriku šake, logičko-matematički zaključuje, stvara predodžbu o svemu što ga okružuje. Dijete kroz igre uloga kao što

su kuhar, slastičar, trgovac ili pekar ili konobar. Poistovjećuje se sa navedenim ulogama. Došen Dobud (2016) navodi kako dijete u igri uči količine i brojeve kao i prostorne odnose. Jedan od primjera kojim djeca istražuju o elementima iz prirode je postupak sadnje i sijanja. Tim primjerom djeca istražuju kako zemlja sadrži potrebne hranjive tvari za biljke, uz hranu je potrebno svjetlo i toplina što se može prikazati stavljanjem jedne biljke na mračno mjesto. Prateći rast i razvoj posađenog bilja djeca mogu mjeriti i uspoređivati rast i razvoj i vremenski i između jednih i drugih. Životinje kao privremeni gosti vrtića vrlo su zanimljivi djeci. Najčešće su to akvariji sa zlatnim ribicama ili vodenom kornjačom, krletka s pticom ili terarij s kunićem. Djeca vole pomagati i brinuti prilikom njihova hranjenja, čišćenja i njegovanja. Donošenje životinja ne smije biti brzopleto, bez osiguranja ali i odgovarajuće zaštite i njege donesene životinje. Na taj način djeca uče o empatiji, odgovornosti, brizi, izgledu životinje. Također navodi da djeca opipom pokušavaju istražiti reakcije životinje, nerijetko postupaju s njima kao i sa svojim igračkama. Samo vizualno istraživanje djecu ne zadovoljava i stoga im je potrebno omogućiti da dodirom spoznaju svijet oko sebe. Pri prvom susretu s nekom životinjom najčešće se javlja uzbuđenje, radoznalost, čuđenje, divljenje i prva istraživanja gledanjem, slušanjem, opipom, glađenjem, mirisom, možda i udaranjem. Stariju djecu najčešće zanima odakle je životinja, tko ju je našao, gdje, imaju li roditelje i dom. Očito je kako dječji interes odražava i njihove emocije pa i stupanj spoznajno-intelektualnog razvoja. Djeca se u vrtiću mogu upoznati sa životinjama posrednim putem pomoću slikovnica, knjiga, albuma i video zapisa. Knjige o životinjama dalekih krajeva pobuđuju kod djece veliki interes, gdje je važna uloga odgojitelja da osluškuje i dokumentira želje i interese djece. Igra uloga s opasnim životinjama može potisnuti strah i mučan doživljaj nečeg zastrašujućeg, neveselog. Osim toga dijete može osjetiti potrebu za nježnošću i poistovjetiti se s mačkom i patkom. Životinje su čest sadržaj dječjih slikovnica pa treba biti pažljiv pri odabiru.

2.5. Oblikovno-simboličke tvorevine (brašno, tijesto, glina, plastelin)

Brašno je kontinuirana masa, meka, podatna i ugodna za uranjanje ručica u njega i djelovanje s njim te je djeci vrlo privlačna jer im je poznata od kuće. Brašno se može

prosipati kroz prste i usipati u različite posude. Često se koristi uz posudice, plitke i dublje kutije, modlice, valjke, vijke, štapiće i druge otpatke. Djeci je posebno zanimljiva glina i plastelin. Glinu najčešće koriste za grublje i krupnije motoričke radnje, a plastelin za finije i sitnije motoričke radnje. Svi ti materijali su primjereni za različite eksplorativne ali i ekspresivne djelatnosti. Na taj način djeca upoznaju međusobne odnose tih materijala i način rukovanja s njima. (Došen Dobud, 2016.)

2.6. Magneti

Još jedan predmet koji Došen Dobud (2016) navodi kao sredstvo za poticanje istraživanja kod djeteta je magnet. Djeca ga obožavaju jer vole s njim istraživati njegova svojstva. Pomoću magneta dijete se upoznaje s privlačenjem metalnih predmeta, postojanjem magnetnih polova i privlačenjem različitih, a odbijanjem istovrsnih polova. Prilikom istraživanja mogu se koristiti različiti otpadni materijali koji se dovode u odnos s magnetom. Otpadni materijali mogu biti različitih dimenzija i težina.

2.7. Kombinirane igre prerade (makete kuća i njihova usporedba)

Došen Dobud (2005) ističe da dijete gradnjom doživljenih objekata izražava i prerađuje svoja iskustva o njima. Djeci je blisko i tlocrtno prikazivanje kuće ili stana. Prilikom ovih aktivnosti odgojitelj priprema, skuplja i donosi potrebne materijale za izradu makete kuće. Ovim putem djeca stvaraju predodžbe o visini, dužini i dubini neke građevine.

3. Uloga odgojitelja u dječjem istraživanju

Ključnu ulogu u poticanju istraživanja kod djece ima odgojitelj. On nije samo promatrač već svojom inicijativom potiče dječju energiju, želju, volju i usmjerenost prema istraživačkim aktivnostima. Način odgojiteljeva djelovanja je sličan bilo da je riječ o njegovoj početnoj inicijativi, o intervenciji tijekom zbivanja ili o njegovu uključivanju u aktivnosti djece, navodi Došen Dobud (2004). Suvremeni je odgojitelj, jednako kao i dijete, istraživač. On istražuje svoj svakodnevni pedagoški rad, razvija suradničke odnose s dugim odgojiteljima razmjenjujući zapažanja i prateći svoj razvoj kroz praksu. Pomoću prikupljene pedagoške dokumentacije (koju čine foto i videozapisi dječjih aktivnosti, crteži, izjave djece, dječji radovi), odgojitelj se povezuje s drugim odgojiteljima radi boljeg razumijevanja djece i procesa odgoja i obrazovanja. Na osnovi dokumentacije, prepoznaje i vidi što i kako djeca misle, vidi njihove interese, njihovo djelovanje, može odrediti aktualne točke razvoja, navodi Hajdin (2010).

„Značaj i mogućnosti predškolskog razdoblja za djetetov razvoj traži od svih čimbenika, a među prvima od odgojitelja, formiranje odgovarajućeg okruženja koje će maksimalno poticati djetetove aktualne sposobnosti" (Šagud, 1997:24). Uloga odgojitelja stalno se mijenja kako se mijenjaju uvjeti, djeca i roditelji. Odgojitelj je taj koji kontinuirano istražuje i uči o načinima i strategijama dječjeg učenja, autor je pedagoških putova i procesa u kojima prevladava podijeljenost između teorije i prakse, kulture i praktičnog područja rada (Previšić, 2007). Kad dijete ima osobnu potrebu za nekim znanjem, ono aktivno i angažirano sudjeluje u procesu spoznavanja, a uloga odgojitelja je da sazna što dijete zanima te koja znanja dijete već ima, kako bi mogao podržati stjecanje novih spoznaja (Mlinarević, 2009). Katz (1993; prema Slunjski, 2001) navodi „centralna je uloga odgojitelja pomoći djeci u pronalaženju tema koje ih zanimaju u pripremanju okruženja u kojem će djeca istraživati probleme vrijedne njihove pozornosti i dubljeg razumijevanja.“ (2001:52). Odgojitelj često treba biti osoba koja će organizirati aktivnosti s djecom, poticati djecu na aktivnost, evaluirati provedenu aktivnost i surađivati s djecom. Jedan važan zadatak odgojitelja u odgojno-obrazovnom radu je da kreira i stalno oplemenjuje uvjete za zadovoljno življenje i učenje djece u vrtiću na način koji za djecu ima smisla

(Slunjski, 2001). Jedna od neizostavnih uloga odgojitelja je uključivanje u interakciju s djecom kada uspostavljaju partnerski odnos koji uključuje učenje:

− kako dijete vidjeti na pravi način

− uočavati pojedinosti

− diviti se originalnim ostvarenjima

− radovati se i oduševljavati zajedno s djecom

− iskazivati osjećaje kad je to situacijski prihvatljivo (Došen Dobud, 1995).

3.1. Uloga odgojitelja u interaktivnoj aktivnosti djece

„Djeca se svakodnevno susreću s brojnim izazovima i koriste mnoštvom različitih strategija rješavanja problema i onda kad mi odrasli to uopće ne uočavamo“ (Slunjski, 2008:93). Odgojitelji bi trebali biti svjesni da neka aktivnost djeteta može biti kvalitetna i za dijete imati smisla i onda kada odgojitelji u njoj ne sudjeluju. Što više, kako navodi Slunjski (2008), trebali bi ulagati mnogo truda u to da aktivnost djeteta što bolje razumiju, kako bi ih mogli podržati. Slunjski (2008) navodi kako postoje mnoge aktivnosti djece u kojima sudjelovanje odgojitelja nije potrebno, što znači da treba napustiti predrasudu da potencijal za učenje djeteta sadržavaju samo one aktivnosti u kojima odgojitelj neposredno djeluje, planira i upravlja. Dijete je u vrlo ranoj dobi u stanju samo planirati i organizirati mnoge vlastite aktivnosti, i kako Slunjski (2008) kaže, preko njih razvijati svoje intelektualne, socijalne, emocionalne, kreativne i druge potencijale. Nadalje, Slunjski (2008) navodi kako je važno znati da za razvoj aktivnosti djeteta u koju se uključi odgojitelj uvelike ovisi o tome koliko odgojitelj tu aktivnost razumije, štoviše, preduvjet svake kvalitetne intervencije odgojitelja u aktivnostima djece, njegovo je dobro razumijevanje te aktivnosti te njegovo razumijevanje same djece, navodi Slunjski (2008). Aktivnosti djece trebaju se promatrati s usmjerenošću na proces (što se i na koji način radilo s nekim materijalom), a ne na krajnji rezultat (što je na kraju „ispalo“ od materijala kojim su se u istraživanju koristili). Odgojitelji bi trebali nastojati otkriti probleme koji zanimaju djecu te ih poticati na razmišljanje, isprobavanje raznih mogućnosti i samostalno

rješavanje tih problema, također trebaju podupirati spontano započete istraživačke aktivnosti djece jer su upravo one najbolji pokazatelj njihovih stvarnih interesa i razvojnih mogućnosti.

4. Poticajno okruženje

U suvremenom kurikulumu naglasak je na kvaliteti, kontinuitetu i kulturi zajedničkog življenja djece i odraslih. Sastavnice tog konteksta čine prostorno i materijalno okruženje, socijalni kontekst te vremenski kontekst. Sve sastavnice su povezane te međusobno ovise jedna o drugoj. Petrović-Sočo (2007) smatra kako je socio-pedagoška dimenzija bitna za dječji razvoj i odgoj u institucijskome kontekstu jer dijete uči, razvija se i odgaja u interakciji sa svojim okruženjem. Fizički kontekst, odnosno, raspored i organizacija prostora, opreme i materijala koji su djeci na raspolaganju, u velikoj meri određuju učestalost i kvalitetu socijalne interakcije, djeluju na ukupno ozračje u kojem djeca žive te ukazuju na odgojno-obrazovni potencijal ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Vremenska dimenzija je neodvojiva od prostora i osoba u njemu jer kako Petrović-Sočo (2007) navodi, vrijeme je kao i prostor, ono u kojem se odvija i teče život.

4.1. Prostorno-materijalno okruženje

Organiziranje prostorno-materijalnog okruženja vrtića uključuje osiguranje bogatstva i promišljenosti izbora materijala koji djecu potiču na otkrivanje i rješavanje problema, omogućuju postavljanje hipoteza, istraživanje, eksperimentiranje i konstruiranje znanja i razumijevanja. Prostori vrtića trebali bi biti oblikovani na način da omoguće slobodno izražavanje svih kreativnih potencijala djeteta, njegovu radoznalost, autonomiju i pravo na komuniciranje s drugima kroz povezanost svih prostorija vrtića. U svojim razmišljanjima o cjelovitom razvoju djeteta, Montessori je naglašavala odnos između djeteta i njegova okruženja, a posebno važno mjesto pridaje pojmu dobro pripremljenog okruženja i mogućnosti odabira materijala koji zadovoljavaju dječje potrebe i interese, ističe Valjan Vukić (2011). Unutarnje okruženje vrlo je značajno u razvoju djece rane dobi. Poticajno okruženje u vrtićima podupire individualni stil učenja svakog djeteta, utječe na kognitivne procese i percepciju te pridonosi oblikovanju jedinstvenog identiteta svakog djeteta. Prostorna organizacija vrtića određuje i kvalitetu socijalnih interakcija djece međusobno, kao i djece s odgojiteljem, pa je usmjerena promoviranju susreta, komunikacije i interakcija.

Kvalitetno strukturirane prostorne cjeline vrtića („centri aktivnosti“, „kutići“) potiču grupiranje djece u manje skupine i omogućuju kvalitetne interakcije. U uvjetima bogatog i poticajnog okruženja u kojem boravi, dijete može iskazivati i razvijati svoje sposobnosti, zadovoljiti svoje potrebe, biti ravnopravni član skupine koja surađuje, istraživati i učiti u interakciji s drugom djecom i odraslima. Okruženje je ujedno i uvjet za nastanak problema koji se spontano ili namjenski nude djetetu. Došen Dobud (2004) navodi kako se može govoriti o više razina dječjeg rješavanja problema u odnosu na okruženje u kojem se nalazi:

- Prva razina je rukovanje predmetima i ona proizlazi iz uspostavljanja odnosa između sebe, vlastitih dijelova tijela i predmeta rukovanja.

- Druga razina je djelovanje predmeta na predmet gdje dijete dopunjuje i multiplicira snage vlastitih dijelova tijela, koristeći neke predmete kao dodatne instrumente.

- Treća razina je postavljanje predmeta u međuodnose koje se prirodno javlja s potrebom razumijevanja svijeta oko sebe.

- Četvrta razina je dinamika strukturiranja i prestrukturiranja prostora. Počinje na mikroplanu, postavljanjem predmeta u međuodnose, ali je vidljiv i na makroplanu cjeline prostora.

Kad je dijete zasićeno jednom aktivnošću, povlači se u svoju te tada do izraza dolazi izmjena sklada i nesklada aktivnosti.

Obzirom da, prema Slunjski (2008), djeca uče aktivnim istraživanjem i suradnjom s drugima, kod organizacije vrtićkog okruženja treba poći od toga da se djetetu omogući učenje na takav, za njega prirodan način. Okruženje treba biti multisenzorično (poticati djecu na istraživanje angažiranjem različitih osjetnih sustava) i treba omogućavati:

- Istraživanje logičkih, matematičkih i fizikalnih fenomena (svjetlosti i sjene, magnetizma, različitih svojstava materijala poput topivosti, plovnosti, rastresitosti, vlažnosti, težine, količine, klasifikacije po nekom kriteriju...)

- Istraživanje različitih mogućnosti organizacije prostora i rješavanje fizikalnih problema (materijali poput plastičnih boca, kutija, drvenih štapića poslužit će za proučavanje statike, konstrukciju, izradu labirinta, kosina i sl.)

- Istraživanje zvukova, tonova, melodije i glazbe (glazbeni instrumenti, izrađeni instrumenti, šuškalice, uređaji za reprodukciju glazbe, zvukovi iz prirode...)

- Istraživanje prirode i prirodnih fenomena (sama priroda odnosno vanjsko okruženje, ali i osmišljeni poticaji i materijali za učenje, knjige, plakati...)

- Istraživanje govorno-komunikacijskog okruženja (govorom, slušanjem, pričanjem priča, igrama riječima, igrama sa slovima, poticajima za usvajanje komunikacije na stranom jeziku...)

- Likovno i drugo kreativno izražavanje (različitim likovnim tehnikama, materijalima pogodnim za kreiranje kompozicija, poput kamenčića, gumbića, štapića, suhih latica i sl.)

U svim ovim slučajevima odgojitelj ne poučava izravno, već potiče djecu na razmišljanje, samostalno rješavanje problema, stvara uvjete za istraživanje i donošenje zaključaka te njihovu provjeru i dokumentiranje. U aktivnosti se uključuje prema potrebi, te znalački kod djece provocira i podržava misaone procese (Slunjski, 2008). Pri tome ne smijemo podcjenjivati dječje mogućnosti, te im treba omogućiti da probleme rješavaju u suradnji sa kompetentnijom djecom ili odgojiteljem, ako ne mogu sami. To vrijedi za djecu svake dobi i omogućuje im ulazak u tzv. „zonu proksimalnog razvoja“ (Vygotsky, prema Vasta i sur., 1997). Zona proksimalnog (ili „sljedećeg“) razvoja odnosi se na socijalnu podršku procesu učenja djeteta, koja mu omogućuje prijelaz s trenutne razine znanja i razumijevanja na razinu onoga što želi, tj. može naučiti i razumjeti (Slunjski, 2015).

5. Istraživanje u dokumentima o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

5.1. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Cilj predškolskog odgoja usmjeren je na osiguravanje uvjeta najmlađim naraštajima za intelektualni, socijalni, tjelesni i estetski razvoj. Uspješnu i kvalitetnu odgojno-obrazovnu ustanovu i kurikulum vrtića čine djelatnici vrtića. Način shvaćanja i razumijevanja[3] što dijete može uvelike utječe na djetetov razvoj. Samoorganizirane istraživačke aktivnosti mogu predstavljati promišljanje i razmišljanje djeteta što i kako činiti. Kurikulum vrtića i razvoj odgojno-obrazovne ustanove dugotrajan je i kontinuiran proces. Ulaganjem, osmišljavanjem, unapređivanjem prakse i razvoja kurikuluma u njemu vrtić postaje ustanova koja predstavlja putokaz drugim vrtićima.

Nacionalni kurikulum ranog i predškolskog odgoja ističe kako djeca istražuju i uče kroz igru. Na neposredan način i uz različite materijale dijete spoznaje i stvara nova iskustva. Bitnu ulogu u istraživačkom procesu imaju odgojitelji, roditelji i okolina koja ga okružuje. Dijete stupajući u interakciju s drugom djecom osnažuje svoj samoorganizacijski, znatiželjni i istraživački potencijal. Kako bi kod djeteta potaknuli želju za istraživanjem moramo mu omogućiti da istražuje područje koje ga zanima. Dječji vrtić je ustanova koja ima zadaću poticati istraživanje, otkrivanje i stvaranje novih iskustava koje djetetu omogućuju da spozna sve svoje mogućnosti i sposobnosti. Svako dijete kao individua ima različite potrebe, želje i interese koje bi odgojitelj trebao prepoznati. Uključivanje djeteta u odgojno-obrazovni proces uvelike pomaže odgojiteljima pri stvaranju svrhovitih i poticajnih aktivnosti. Osluškivanjem, praćenjem i bilježenjem odgojitelj prati razvoj djeteta. Vrtić je ustanova gdje su sva djeca jednaka, djeca s posebnim potrebama ravnopravni su članovi vrtićke zajednice te zajedno s drugom djecom sudjeluju u aktivnostima. Sve svoje ideje djeca mogu prerađivati, kombinirati, izražavati kako bi razvijali svoje sposobnosti.

Temelji socijalnog okruženja vrtića uključuje komunikaciju, poštovanje, međusobno uvažavanje svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa. U takvom okruženju dijete

[3] Dostupno na http://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf (1.7.2018.)

će postati sretno, pouzdano i kompetentno i odgovorno će se ponašati prema sebi i drugima. Socijalno okruženje predstavlja temeljne uvjete uspješne odgojno-obrazovne suradnje. Takvim primjerom djecu ćemo potaknuti da surađuju, istražuju, izmjenjuju iskustva i informacije s drugom djecom. Kronološka dob djeteta ne treba biti prepreka već mogućnost stvaranja suradničkog učenja. Starija djeca potiču mlađu djecu na učenje, igru, istraživanje i stvaranje. Mlađa djeca vole oponašati stariju djece i često u njima vide uzor.

Nadalje, kurikulum ističe kako prostor dječjeg vrtića mora biti organiziran tako da potiče otkrivanje i rješavanje problema, omogućuje eksperimentiranje, istraživanje, suradnju, komunikaciju, uvažavanje, sposobnosti i razumijevanje. Materijal i raznolika didaktička sredstva kod djece trebaju razvijati različite vještine i omogućiti slobodne i samoorganizirane aktivnosti. U poticajnom okruženju dijete će se susresti s različitim sadržajima poput glazbe, likovnog, matematike, logike i dr. koji u njemu mogu pobuditi različite talente. Prostor mora biti tako organiziran da se dijete u njemu osjeća sigurno, ugodno i sretno.

Kroz istraživačke aktivnosti odgojitelj dokumentira i bilježi dječje izražavanje i spoznavanje. Na temelju toga planira nove aktivnosti. Dijete kao aktivni sudionik odgojno-obrazovne ustanove zajedno s odgojiteljem promišlja o novim sadržajima i aktivnostima koje bi se mogle provesti. Odgojitelji, roditelji i djeca zajednički proučavaju bilježenje i dokumentiranje vlastitih postignuća koja im omogućuju daljnje istraživanje.

Vrijednosti koje promiče *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* su:

- znanje
- identitet
- humanizam i tolerancija
- odgovornost
- autonomija
- kreativnost.

Znanjem dijete razvija kritičko mišljenje i promišljanje te snalaženje u novim situacijama. Kroz igru i razne aktivnosti dijete u vrtiću aktivno osnažuje svoj istraživački potencijal. Odgojitelj treba omogućiti djetetu da samostalno istražuje, propituje, organizira i otkriva okolinu koja ga okružuje. Na taj način uči čineći te stječe kompetencije učiti kako učiti.

Humanizam i tolerancija su osnovne vrijednosti kroz koje djeca shvaćaju potrebe drugih. Poštivanje, razumijevanje, tolerancija i prihvaćanje različitosti su vrijednosti koje odgojitelj treba poticati i razvijati kod djece. Takvim pristupom odgojitelj promovira kvalitetu cjelokupne zajednice.

Identitet podrazumijeva stvaranje pozitivne slike o sebi, samopoštovanje, samopouzdanje i prihvaćanje drugih. Vrtić je zajednica koja omogućuje da dijete razumije vlastiti identitet te prihvaća posebnosti druge djece.

Predškolska ustanova djeci treba omogućiti slobodu izbora aktivnosti, prostora, didaktičkih materijala i sadržaja. Takva ustanova djecu će potaknuti na samopromišljanje, kritičko mišljenje te preuzimanje vlastite odgovornosti za svoje postupke. Kroz svakodnevne aktivnosti odgojitelj promiče djetetovu odgovornost prema okolini, prirodi, prema sebi i drugima.

Autonomija potiče razvoj samostalnog mišljenja, donošenja odluka i odlučivanja. Temeljni uvjeti razvoja autonomije u vrtiću su podržavajuća i neugrožavajuća okolina. U takvoj odgojno-obrazovnoj ustanovi dijete će razviti neovisnost i realan pogled na život.

Kreativnost je vrijednost koja podrazumijeva stvaranje novih, boljih, drugačijih i produktivnijih rješenja. Svako dijete je kreativno, a odgojitelj kreativnost treba poticati u svakoj aktivnosti. Djetetu trebamo osigurati slobodu izražavanja, iznošenja vlastitih ideja i razmišljanja. Kreativnost kod djece možemo razvijati na više načina. Kroz svakodnevne problemske situacije dijete samostalno dolazi do rješenja i stvara kreativne misli i ideje.

Prema Nacionalnom kurikulumu važno je naglasiti profesionalni razvoj stručnih djelatnika vrtića. Odgojitelji trebaju razvijati istraživačka i refleksivna umijeća. To podrazumijeva i zahtijeva spremnost odgojitelja i drugih stručnih djelatnika vrtića na prihvaćanje novih oblika ideja, učenja i kontinuiranih istraživanja. Odgojitelji uče od

kolega, ravnatelja, roditelja i djece. Sve aktivnosti koje su usmjerene ka profesionalnom razvoju stručnih djelatnika u vrtiću su planirane kurikulumom vrtića. Umrežavanje vrtića potiče odgojitelje i ostale stručne suradnike na stalnu i kontinuiranu razmjenu ideja i uradaka, novih znanja. Ovakvo shvaćanje profesionalnog razvoja odgojitelja i stručnih suradnika pospješuje rad odgojno-obrazovne ustanove. Izravno istraživanje odgojno-obrazovne ustanove je dugotrajan i kontinuiran proces koji zapravo predstavlja kvalitetu razvoja vrtića u cjelini. Primjena kurikuluma znači stalno istraživanje, raspravljanje i uvažavanje različitosti. Poticanje razvoja zajednice koja uči u kojoj se kurikulum propituje, nadograđuje, sukonstruira s odgojiteljima, djecom i roditeljima pomaže u shvaćanju ciljeva i zadaća odgojno-obrazovne prakse. Povezivanje odgojitelja i stručnih suradnika vrtića s institucijama koje provode projekte dovode do implementiranja novih sadržaja i znanja.

Kompetencije kod djece se trebaju razvijati cjelovito, a ne ih razvijati odvojeno. Svako dijete je individua za sebe i zato treba kompetencije poticati u kontekstu razvojnih mogućnosti svakog djeteta posebno. Cjeloživotno učenje vrlo je važno razvijati od najranije dobi. Osam temeljnih kompetencija za cjeloživotno učenje su:

1. Komunikacija na materinskome jeziku
2. Komunikacija na stranim jezicima
3. Matematičke kompetencije i osnovne kompetencije o prirodoslovlju
4. Digitalna kompetencija
5. Učiti kako učiti
6. Socijalna i građanska kompetencija
7. Inicijativnost i poduzetnost
8. Kulturna svijest i izražavanje.

Komunikacija na meterinskom jeziku u ranoj i predškolskoj dobi omogućava usmeno izražavanje, doživljaja, iskustava u različitim istraživačkim aktivnostima. Ova kompetencija razvija se u bogatom i poticajnom jezičnom kontekstu. Odgojitelj treba planirati i provoditi aktivnosti u kojima potiče djecu na socijalne interakcije s drugom djecom i odraslima.

Komunikacija na stranim jezicima zastupljena je u svakidašnjim odgojno obrazovnim aktivnostima vrtića. Djetetu treba omogućiti pristup učenju u kojem upoznaje, razumije, i nalazi smisao korištenja stranog jezika. Komunikacija na stranom jeziku omogućava djeci da se upoznaju s različitim kulturama, njihovom načinu života i življenja.

Matematička kompetencija primjenjuje se u svakodnevnom radu, rješavanju problema i zadataka. Prirodoslovna kompetencija podrazumijeva djetetovo istraživanje otkrivanje, zaključivanje, postavljanje pitanja te primjenu znanja u svakodnevnom životu. Ova kompetencija razvija se u takvoj odgojno-obrazovnoj praksi gdje je naglasak na samoorganiziranoj aktivnosti djece, samooiniciranim aktivnostima.

Digitalna kompetencija u ranoj i predškolskoj dobi razvija se u takvom okruženju gdje djeca uče o informacijsko-komunikacijskim mogućnostima i uporabe u različitim aktivnostima. Vrlo je važno djetetu ponuditi takve aktivnosti gdje samostalno mogu dokumentirati i bilježiti svoja zapažanja i postignuća.

Učiti kako učiti je kompetencija koja se razvija osposobljavanjem djeteta za osvješćivanje procesa vlastitog učenja te uključivanje djeteta u planiranje tog procesa. Djecu treba poticati da samostalno istražuju propituju i evaluiraju proces učenja. Pozornost je usmjerena na aktivnostima koje su raznovrsne i zanimljive. Istraživačko-spoznajne aktivnosti kod djece najviše pridonose motiviranosti za daljnji rad i sudjelovanje. Djeca samostalno istražuju životinjski svijet, kakvoću različitih materijala (brašno, glina, pijesak), eksperimenti s vodom, magnetima, itd.

Socijalnu i građansku kompetenciju odgojitelj potiče kroz aktivnosti gdje dijete uči o odgovornom ponašanju, pozitivnom i tolerantnom odnosu prema drugima, uzajamnom pomaganju i prihvaćanju različitosti, samopoštovanju i sudjelovanju u razvoju dobrih odnosa u vrtiću, zajednici i društvu. Kroz socijalnu kompetenciju dijete uči o odnosu s drugima i okolinom. Dijete je socijalno kompetentno ukoliko je usvojilo prosocijalna ponašanja (npr. dijeljenje, suradnju, uvažavanje i pomaganje), te određene vještine koje mu pomažu da shvati i razumije svoju okolinu. Odgojitelj koji pruža podršku, prihvaćanje, hvaljenje pomaže djetetu da stvori pozitivnu sliku o sebi. Igrom dijete uči socijalne vještine ali isto i tako roditelji imaju bitnu ulogu u tome. Inicijativnost i poduzetnost odnose se na djetetovo uključivanje i iznošenje vlastitog

mišljenja u različitim aktivnostima i projektima. Uključuju samoiniciranje, istraživanje, preuzimanje rizika, planiranje i provođenje vlastitih aktivnosti i projekata. Djeci je vrlo važno omogućiti da sami planiraju, organiziraju i provode aktivnosti koje ih zanimaju. Takvim pristupom ohrabrujemo djetetove ideje, utječemo na njegovo samopouzdanje i samopoštovanje te djetetu omogućujemo ulogu aktivnog sukostruktora kurikuluma.

Kulturna svijest i izražavanje potiču se kroz aktivnosti kao što su glazba, ples, kazališna književnost i vizualna umjetnost. Estetski standardi ističu se kao ključ ove kompetencije. Djeca prerađuju svoje doživljaje i iskustva kroz umjetnička područja. Kulturna svijest i izražavanje može se primijeniti na različite načine. Važno je organizirati takve aktivnosti koja promiču načela multikulturalnosti ističu vrijednost pojedinca i obitelji u različitim zajednicama, rad djece na projektima, rad u manjim grupama.

5.2. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju

Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju je dokument kojim se uređuje predškolski odgoj i obrazovanje te skrb o djeci rane i predškolske dobi kao dio sustava odgoja i obrazovanja te skrbi o djeci. U Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju možemo pronaći osnovne pojmove koji su potrebni za razumijevanje organizacije i načina rada dječjeg vrtića. Tu su pojmovi o tome tko može osnovati i kako se osniva dječji vrtić, o tome koji se programi mogu ostvarivati u vrtiću, tko su odgajatelji i stručni suradnici vrtića, kako se mogu stručno usavršavati i napredovati u zvanja, tko su pripravnici i kakva prava imaju, tko i kako upravlja ustanovom, kao i kompetencije i sastav Upravnog vijeća, koje su ovlasti i dužnosti ravnatelja, što je odgajateljsko vijeće, koje pravilnike mora imati vrtić, tko financira i tko vrši nadzor nad radom vrtića.

U dječjem vrtiću odgojitelji trebaju postupati u skladu sa *Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju*[4]. To znači da rad u vrtiću trebaju organizirati prema potrebama

[4] Dostupno na https://www.zakon.hr/z/492/Zakon-o-pred%C5%A1kolskom-odgoju-i-obrazovanju (30.6.2018.)

djeteta, omogućiti svakom djetetu provođenje istraživanja kao i prikupljanje određenih materijala i organizaciju prostora.

Na temelju Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju odgojitelji stvaraju Godišnji Plan i program rada dječjeg vrtića. Na temelju Godišnjeg Plana i programa odgojitelji određuju i provode aktivnosti zajedno s djecom. Svaki Plan i program treba sadržavati ustroj rada, materijalne uvjete, odgojno-obrazovni rad, suradnju s roditeljima kao i suradnju s vanjskim ustanovama.

5.3. Prijedlozi dopuna i izmjena Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Prema Prijedlogu Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje koji je nastao 2016. godine u okviru Cjelovite kurikularne reforme[5] predškolski se kurikulum temelji na jednakim vrijednostima, ciljevima, postignućima, polazištima i oblicima rada. Djecu se potiče na igru i učenje u zajednici vršnjaka, na razvoj emocionalne i socijalne sigurnosti te razvoj kompetencija u skladu s okruženjem, drugom djecom i odraslima. Fleksibilnost kurikuluma i usklađenost odgajatelja s djetetovim potrebama od velike je važnosti za integrirano i svrhovito učenje. Oblikovanje kurikuluma predškole podrazumijeva integrirano i cjelovito planiranje aktivnosti u kojima djeca aktivno sudjeluju. Zagovaraju se i ističu prostorno-materijalni uvjeti rada koji omogućuju djeci stjecanje raznovrsnih iskustava učenja. Kroz istraživačke aktivnosti omogućuje se i potiče se raznovrsni doživljaji i osjećaji. Djecu se potiče na promišljanje, razmišljanje, aktivno sudjelovanje, logičko zaključivanje, aktivno slušanje i planiranje aktivnosti. Djelovanje odgojitelja i stručnih djelatnika vrtića podrazumijeva fleksibilnost u radu, planiranju i organiziranju. Kompetencije djece razvijaju se povezano, odnosno integrirano i stoga je potrebno stvoriti i osigurati okruženje u kojem će se razvijati nova iskustva učenja iz različitih područja. Povezivanjem aktivnosti sa svakodnevnim aktivnostima proširuju se dječja razumijevanja i shvaćanja između novog učenja i prethodnih znanja. Prema

[5] Dostupno na http://www.kurikulum.hr (2.7.2018.)

Prijedlogu Nacionalnog kurikuluma uloga odgojitelja u oblikovanju kurikuluma predškole podrazumijeva:

- stvaranje poticajnog i bogatog okruženja

- davanje podrške u procesu učenja

- osmišljavanje i kreiranje različitih aktivnosti i iskustava učenja koje odgovaraju djetetovoj dobi

- poticanje na preuzimanje rizika

- eksperimentiranja

- samostalno zaključivanje

- samostalno donošenje odluka

- samostalno istraživanje

- osnaživanje umjetničkih potencijala djece

- poticanje njihove kreativnosti

- poticanje mašte

- poticanje djelovanja i stvaranja

- poticanje na međusobnu komunikaciju

- poticanje na osmišljavanje različitih aktivnosti i igra

- poticanje na prihvaćanje različitosti i potpore djeci s poteškoćama u razvoju i darovitoj djeci

- poticanje na suradnju dijete-roditelj.

Dijete kao individua tijekom predškole integrirano stvara kompetencije za učenje o učenju, gdje iskazuje i pokazuje sposobnosti razumijevanja, organiziranja, planiranja vlastitih aktivnosti, razumije i slijedi upute, zaključuje, samostalno rješava problem, proširuje svoje interese, svjesno preuzima rizik, naučena znanja primjenjuje, prihvaća poraz, preispituje i ispituje vlastita postignuća. Kompetencije za istraživanje i razumijevanje svijeta omogućuju djetetu da eksperimentira, postavlja pitanja, pokušava pronaći odgovore, iskazuje želju za razumijevanje pojava u okruženju, analizira, prikuplja informacije, koristi sva svoja osjetila, primjenjuje naučeno, koristi

matematičke pojmove, klasificira, uspoređuje i na taj način istražuje svijet oko sebe. Komunikacijske kompetencije pomažu djetetu da izrazi sva svoja razmišljanja, osjećaje, potrebe, želje i iskustva. Dijete iskazuje interes za slikovnice, knjige te različite digitalne i tiskane medije. Kreativne i umjetničke kompetencije odnose se na različite vrste umjetnosti kao što su ples, glazba, kazalište, književna i vizualna umjetnost. Dijete pomoću ove kompetencije iskazuje istančan smisao za boje, prostorne odnose i uočavanje detalja. Osobne i socijalne kompetencije pomažu djetetu da sudjeluje u različitim tjelesnim aktivnostima. Također omogućuju da stupaju interakciju sa svojom okolinom i da sudjeluje u samoorganiziranim aktivnostima. Kompetencije aktivnog građanina podrazumijevaju poštivanje pravila, razumijevanje da osobno ponašanje utječe na okruženje, brigu o svijetu i okolišu, kao i svijest o pripadanju pojedinim zajednicama.

Jedan od ključnih elemenata kvalitete kurikuluma predškole je partnerstvo s roditeljima. Uključivanje roditelja u odgojno obrazovni proces podrazumijeva ravnopravan odnos roditelja i stručnih djelatnika. Odgojitelj informiranjem o tijeku odgojno obrazovnog procesa (dokumentiranjem) pomaže roditelju da shvati način rada i funkcioniranja odgojno obrazovnog procesa. Uključivanje roditelja u projekt pridonosi boljoj interakciji dijete-roditelj, jer na taj način roditelji mogu potaknuti još više dijete na istraživanje i zanimanje za neko područje. Zajednički izleti i posjeti stvaraju bolje odnose i komunikaciju. Edukacija za roditelje, individualno savjetovanje pomažu roditeljima da prate i izražavaju slobodu izbora i uključivanja. Kako bi dijete istraživalo, eksperimentiralo potrebna mu je podrška i razumijevanje roditelja.

Izmjene i dopune Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj navode povezivanje predškolskog i osnovnoškolskog sustava. Takvom bi se načinu omogućilo:

- suradnja između predškolskog i osnovnoškolskog sustava radi dobrobiti djeteta
- kontinuirani rad i usklađenost kurikuluma predškole i osnovne škole
- jačanje otvorenosti međusobne suradnje u praksi

6. Metodologija istraživanja

6.1. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja u ovome završnom radu bio je ispitati odgojitelje u kojoj mjeri i kroz koje aktivnosti i centre aktivnosti potiču istraživačke sposobnosti kod djece.

6.2. Hipoteza istraživanja

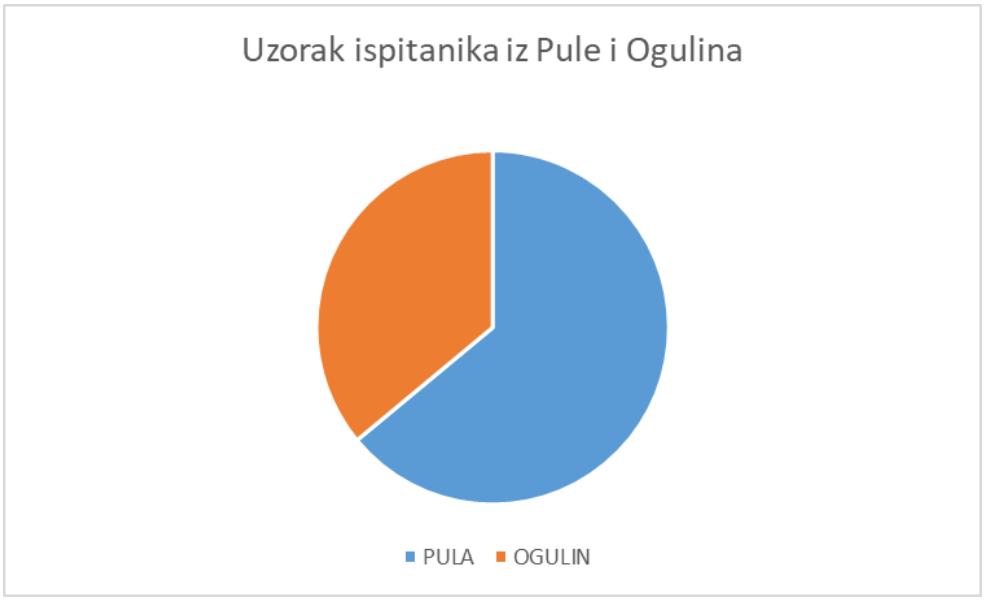
Temeljem osobnog dosadašnjeg iskustva i navedenih očekivanja, postavljena je prva hipoteza da se u svim centrima aktivnosti podjednako potiče istraživanje kod djece.

Druga hipoteza glasi da se sposobnost istraživanja kod djece potiče u aktivnostima vezanim uz istraživanje oblikovno-simboličkih tvorevina (brašno, tijesto, glina, plastelin), istraživanje sadržaja vezanih uz doživljaj prirode i proučavanje životinja u knjigama, enciklopedijama i albumima.

6.3. Uzorak

Uzorak čini 25 odgojiteljica[6] iz dva dječja vrtića iz Ogulina i Pule. Iz Ogulina je sudjelovalo 9 odgojiteljica, a iz Pule 16 odgojiteljica (Graf 1). Odgojiteljice su različitih godina staža u rasponu od 2 godine do 39 godina.

[6] U radu ću koristiti ženski rod jer su svi ispitanici bile odgojiteljice.

Graf 1: Uzorak ispitanica prema mjestu gdje se dječji vrtić nalazi

6.4. Instrument

Za potrebe istraživanja posebno je izrađen *Anketni list* koji se sastoji od tvrdnji Likertove skale od pet stupnjeva. U uvodnom dijelu *Anketnog lista* ispitanice su zaokruživale spol, pisali godine staža u odgoju i obrazovanju i grad u kojem se nalazi dječji vrtić.

U prvom dijelu *Anketnog lista* ispitanice su trebale odgovoriti na dva pitanja. Prvo pitanje glasilo je: „U kojoj se mjeri kroz navedene centre aktivnosti u dječjem vrtiću mogu poticati istraživačke sposobnosti kod djece?“ Ponuđeno je bilo šest centara (obiteljski centar, istraživački centar, stolno-manipulativni centar, centar početnog čitanja, pisanja i računanja, centar građenja i likovni centar). Pod svakim centrom ispitanici su trebali zaokružiti jedan broj gdje je broj 1 - nimalo, 2 - u manjoj mjeri, 3 - osrednje, 4 - u većoj mjeri i 5 - u potpunosti. Drugo pitanje glasilo je: „Napišite u kojem se centru iz prvog pitanja, prema Vašem mišljenju, u najvećoj mjeri mogu poticati istraživačke aktivnosti kod djece.“, gdje su ispitanici trebali navesti samo jedan centar.

U drugom dijelu *Anketnog lista* ispitanice su trebale odgovoriti na dva pitanja. Prvo pitanje glasilo je: „U kojoj mjeri s djecom provodite navedene aktivnosti u dječjem

vrtiću, a u svrhu razvijanja njihovih istraživačkih sposobnosti?“ Ponuđeno je bilo 14 aktivnosti (eksperimentiramo vodom, eksperimentiramo vodom i pijeskom, istražujemo zvukove, sadimo cvijeće i povrće, uzgajamo bilje, proučavamo životinje u knjigama, enciklopedijama i albumima, prihvaćamo životinje kao privremene goste vrtića, istražujemo sadržaje vezane uz doživljaj prirode, istražujemo kako nastaje duga (ogledi o svjetlosti), istražujemo oblikovno-simboličke tvorevine (brašno, tijesto, glina, plastelin), skupljamo otpadni materijal i istražujemo što možemo izraditi od otpadnog materijala, istražujemo privlačnost magnetom, gradimo makete kuća i međusobno ih uspoređujemo (predodžbe o sastavnicama rodnog grada, ulica) i provodimo druge aktivnosti (ispitanici su trebali navesti koje). Pod svakom aktivnošću ispitanici su trebali zaokružiti jedan broj gdje je broj 1 - nimalo, 2 - u manjoj mjeri, 3 - osrednje, 4 - u većoj mjeri i 5 - u potpunosti. Drugo pitanje glasilo je: „Ako želite, možete nešto dodati o istraživanju djece u dječjem vrtiću, a nije obuhvaćeno ovim kratkim upitnikom.“

6.5. Rezultati i rasprava

6.5.1. Centri aktivnosti u dječjem vrtiću kojima se razvijaju istraživačke sposobnosti

U Tablici 1 navedeno je šest centara aktivnosti: istraživački centar, centar građenja, likovni centar, centar početnog čitanja, pisanja i računanja, stolno-manipulativni centar i obiteljski centar. Osim toga prikazane su srednje vrijednosti (M) za svaki pojedini centar aktivnosti, kao i standardne devijacije (SD).

Rang	Centri aktivnosti	M	SD
1.	Istraživački centar	4,76	0,44
2.	Centar građenja	4,32	0,56
3.	Likovni centar	4,28	0,68
4.	Centar početnog čitanja, pisanja i računanja	4,28	0,94
5.	Stolno-manipulativni centar	4,08	0,81
6.	Obiteljski centar	3,76	1,09

Tablica 1. Procjena odgojiteljica o mjeri poticanja istraživačkih sposobnosti kroz centre u dječjem vrtiću

Prema Tablici 1 vidljivo je kako su odgojitelji u najvećoj mjeri poticali istraživačke sposobnosti kod djece u istraživačkom centru (M = 4.76; SD = 0.44) i centru građenja (M = 4.32; SD = 0.56). Osrednje i u većoj mjeri su poticali istraživačke sposobnosti kod djece u obiteljskom centru (M = 3.76; SD = 1.09) i stolno-manipulativnom centru (M = 4.08; SD = 0.81). Svi centri aktivnosti u dječjem vrtiću, prema mišljenju odgojiteljica, potiču istraživačke sposobnosti kode djece.

Prema dobivenim rezultatima zaključujemo da se, prema mišljenju odgojiteljica, istraživanje ipak najviše potiče u istraživačkom centru. Time nismo potvrdili prvu hipotezu koja je glasila da se u svim centrima aktivnosti podjednako potiče istraživanje kod djece. U istraživačkom centru djeca mogu izvesti eksperimente, pokuse ali i upoznati staništa, način života raznovrsnih biljaka i životinja. Također razvijaju se i stvaralačke osobine kojim dijete stvara nove predmete. U obiteljskom centru naglasak je na igri gdje djeca preuzimaju uloge odraslih.

Nema gotovo nikakve razlike u rezultatima između dječjih vrtića iz Pule i Ogulina.

Od ukupno 16 ispitanica iz Pule, 15 ih je navelo da istraživački centar u najvećoj mjeri može poticati istraživačke aktivnosti kod djece, a samo jedna ispitanica je navela centar građenja.

Od ukupno 9 ispitanica iz Ogulina, 8 je navelo da istraživački centar u najvećoj mjeri može poticati istraživačke aktivnosti kod djece, a samo jedna ispitanica je navela centar početnog čitanja, pisanja i računanja.

6.5.2. Aktivnosti u dječjem vrtiću kojima se razvijaju istraživačke sposobnosti

U Tablici 2 prikazano je 13 aktivnosti: istražujemo oblikovno-simboličke tvorevine (brašno, tijesto, glina, plastelin), istražujemo sadržaje vezane uz doživljaj prirode, proučavamo životinje u knjigama, enciklopedijama i albumima, skupljamo otpadni materijal i istražujemo što možemo izraditi od otpadnog materijala, istražujemo zvukove, eksperimentiramo vodom i pijeskom, eksperimentiramo vodom, istražujemo privlačnost magnetom, istražujemo kako nastaje duga (ogledi o svjetlosti), sadimo cvijeće i povrće, gradimo makete kuća i međusobno ih uspoređujemo predodžba o sastavnicama rodnog grada, ulica), uzgajamo bilje, prihvaćamo životinje kao privremene goste vrtića. Osim toga prikazane su srednje vrijednosti (M) za svaku pojedinu aktivnost, standardne devijacije (SD) i broj ispitanika (N).

Rang	Aktivnosti	N	M	SD
1.	Istražujemo oblikovno-simboličke tvorevine (brašno, tijesto, glina, plastelin)	25	4,84	0,37
2.	Istražujemo sadržaje vezane uz doživljaj prirode	25	4,68	0,56
3	Proučavamo životinje u knjigama, enciklopedijama i albumima	24	4,67	0,70
4.	Skupljamo otpadni materijal i istražujemo što možemo izraditi od otpadnog materijala	25	4,08	0,91
5.	Istražujemo zvukove	25	4,00	0,71
6.	Eksperimentiramo vodom i pijeskom	25	3,98	0,84
7.	Eksperimentiramo vodom	25	3,92	0,86
8.	Istražujemo privlačnost magnetom	25	3,60	1,15
9.	Istražujemo kako nastaje duga (ogledi o svjetlosti)	24	3,17	0,96
10.	Sadimo cvijeće i povrće	25	3,16	1,18
11.	Gradimo makete kuća i međusobno ih uspoređujemo predodžba o sastavnicama rodnog grada, ulica)	25	2,88	1,27

12.	Uzgajamo bilje	25	2,64	0,95
13.	Prihvaćamo životinje kao privremene goste vrtića	24	2,25	1,19

Tablica 2. Mišljenje odgojiteljica i mjera u kojoj provode aktivnosti radi razvijanja istraživačkih sposobnosti kod djece

Prema Tablici 2 vidljivo je da su odgojiteljice u najvećoj mjeri provodile aktivnosti vezane uz istraživanje oblikovno-simboličkih tvorevina (M = 4.84; SD = 0.37), istraživanje sadržaja vezanih uz doživljaj prirode (M = 4.68; SD = 0.56) i proučavanje životinja u knjigama, enciklopedijama i albumima (M = 4.67; SD = 0.70). U najmanjoj mjeri provodili su aktivnosti uz prihvaćanje životinja kao privremenih gostiju vrtića (M = 2.25; SD = 1.19), uzgoj bilja (M = 2.64; SD = 0.95) i gradnju maketa kuća (M = 2.88; SD = 1.27). Mišljenje odgojiteljica je da se aktivnosti vezane uz prihvaćanje životinja kao privremenih gostiju vrtića provode u najmanjoj mjeri (M = 2.25; SD = 1.19).

Prema dobivenim rezultatima zaključujemo da se, prema mišljenju odgojiteljica, sposobnost istraživanja kod djece potiče u aktivnostima vezanim uz istraživanje oblikovno-simboličkih tvorevina (brašno, tijesto, glina, plastelin), istraživanje sadržaja vezanih uz doživljaj prirode i proučavanje životinja u knjigama, enciklopedijama i albumima, čime je potvrđena druga hipoteza.

Pri tome vidimo kako se aktivnosti vezane uz istraživanje oblikovno-simboličkih tvorevina (M = 4.84; SD = 0.37) provode u najvećoj mjeri iz razloga što su te tvorevine lako dostupne djeci i lako se mogu nabaviti. Djeca se koristeći te tvorevine ne mogu ozlijediti niti se dovesti u opasnost. Aktivnosti vezane uz prihvaćanje životinja kao privremenih gostiju vrtića (M = 2.25; SD = 1.19) su u manjoj mjeri dostupne djeci iz razloga što predškolske ustanove nemaju opremljene prostore za uzdržavanje i čuvanje životinja.

Od ostalih aktivnosti koje provode u vrtiću ispitanici su naveli sljedeće: istraživanje boja, istraživanje kosine, istraživanje zdrave prehrane, istraživanje osjećaja, istraživanje vlastitih motoričkih dostignuća i briga o vlastitom zdravlju i higijeni.

Također, ispitanice su imale priliku navesti ono što misle da nije obuhvaćeno *Anketnim listom*, a povezano je s istraživanjem djece u dječjem vrtiću. Od ukupno 25

ispitanica, dvije su navele svoje mišljenje o istraživanju djece u dječjem vrtiću. Jedna ispitanica je navela kako je potrebno uskladiti HAACAP-sustav s potrebom realiziranja istraživačkih aktivnosti ali i opremiti vrtiće s npr. magnetnim didaktičkim materijalom u cilju realizacije istih. Druga odgojiteljica je navela da ja za pravilan razvoj djeteta, poticanje pažnje, razvijanje koncentracije važno poticati istraživačke sposobnosti. Na zanimljiv način djeca uče nove pojave i stječu nove spoznaje.

Prema rezultatima istraživanja vidljivo je kako su odgojiteljice u većoj mjeri upoznate s aktivnostima koje potiču istraživačke sposobnosti kod djece, ali da ih i u odgojnim skupinama provode. Odgojiteljice su navele da je jedan od nedostatka provođenja istraživanja kod djece manjak didaktičkih sredstava i materijala.

Dijete upoznaje i istražuje svoju okolinu od rođenja. Kroz svrhovite i poticajne aktivnosti i centre aktivnosti možemo potaknuti dijete da bude mali istraživač. U svim dobnim skupinama treba poticati istraživački duh djeteta kako bi se samoinicijativno izrazilo. Djeci treba ponuditi različite teme koje uključuju njihove psihofizičke karakteristike. U dječjim se vrtićima poticanje istraživanja kod djece provodi kroz centre aktivnosti.

Aktivnosti istraživanja kod djece trebalo bi upotpuniti temama kao što su boje, osjećaji, zdrava prehrana, istraživanje o kosini, o higijeni i vlastitim motoričkim dostignućima. Sve aktivnosti treba detaljno razraditi i pripremiti. Odgojitelj kao refleksivni praktičar treba poticati, ohrabrivati djetetove ideje, razmišljanja i stvaralački rad.

Zaključak

Uloga odgojitelja u odgojno-obrazovnoj ustanovi od velike je važnosti. Odgojitelj treba biti kreativna osoba, empatična, puna razumijevanja, istraživačkog duha, imati smisao za humor, cjeloživotno se obrazovati, uvažavati dječje interese i želje, osluškivati, pratiti i dokumentirati dječje stvaranje i izražavanje. Dobro razumijevanje djece, planiranje i provođenje svrhovitih aktivnosti, pripremanje materijala omogućit će svaku aktivnost djelotvornom.

Korištenjem različitih predmeta iz okoline dijete počinje razvijati neke nove sposobnosti kao što su premještanje, uspoređivanje, mijenjanje, postavljanje u međuodnose i stvaranje novih predmeta. i smještaj određenih didaktičkih materijala u njemu. Bogatstvo i raznovrsnost dječjeg okruženja važni su elementi za bogatstvo i raznovrsnost iskustava istraživanjem, predočavanjem, otkrivanjem, izražavanje, zamišljanjem i kombiniranjem.

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odgojitelje u kojoj mjeri i kroz koje aktivnosti i centre aktivnosti potiču istraživačke sposobnosti kod djece. Dobivenim podacima potvrđene su hipoteze da odgojiteljice najviše potiču istraživačke aktivnosti kod djece u istraživačkom centru. Ispitanici su u najvećoj mjeri provodili aktivnosti vezane uz istraživanje oblikovno-simboličkih tvorevina (brašno, tijesto, glina, plastelin), istraživanje sadržaja vezanih uz doživljaj prirode i proučavanje životinja u knjigama, enciklopedijama i albumima. U manjoj mjeri provodili su aktivnosti uz prihvaćanje životinja kao privremenih gostiju vrtića, uzgoj bilja i gradnju maketa kuća. Od ostalih aktivnosti koje provode u vrtiću ispitanici su naveli sljedeće: istraživanje boja, istraživanje kosine, istraživanje zdrave prehrane, istraživanje osjećaja, istraživanje vlastitih motoričkih dostignuća i briga o vlastitom zdravlju i higijeni.

Iako je uzorak ispitanika mali, iz svega navedenog zaključujemo kako odgojitelji u velikoj mjeri potiču istraživačke aktivnosti djece te da su istraživačke aktivnosti i rad uvelike zastupljeni u svim navedenim centrima aktivnosti (obiteljski, istraživački, stolno-manipulativni, likovni, centar građenja te centar početnog čitanja, pisanja i računanja).

Popis literature

1. Bošnjak, B. (1997.) Drugo lice škole: istraživanje razredno-nastavnog ozračja. Zagreb: Alinea.

2. De Zan, I. (2000.) Metodika nastave prirode i društva. Zagreb: Školska knjiga.

3. Došen Dobud, A. (2004.) Malo dijete, veliki istraživač. Zagreb: Alinea.

4. Došen Dobud, A. (2016.) Dijete – istraživač i stvaralac. Zagreb:.Alinea.

5. Hajdin, Lj. (2010.) Od strukturiranih odgojno-obrazovnih programa do kurikuluma. Znanstvena monografija. Interdisciplinarni pristup učenju – put ka kvalitetnijem obrazovanju djeteta. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, str. 113-122.

6. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (2014.) Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. [Online] Dostupno na: http://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf [Pristupljeno: 1. srpnja 2018.]

7. Mlinarević, V. (2009.) Iskustva odgojitelja u radu na projektima. U Babić, N. Redžep, Z., Borak (ur.), Zbornik radova: Dječji vrtić – mjesto učenja djece i odraslih. Osijek: Centar za predškolski odgoj, str. 31-37.

8. Petrović-Sočo, B. (2007.) Kontekst ustanove za rani odgoj i obrazovanje – holistički pristup. Zagreb: Mali profesor.

9. Previšić, V. (2007.) Kurikulum: teorije-metodologija-sadržaj-struktura. Zagreb: Školska knjiga.

10. Prijedlozi dopuna i izmjena Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. [Online] Dostupno na: http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/02/RIPO-18.2-PRAVI.pdf [Pristupljeno: 2. srpnja 2018.]

11. Slunjski, E. (2001.) Integrirani predškolski kurikulum: rad djece na projektima. Zagreb: Mali profesor.

12. Slunjski, E. (2008.) Dječji vrtić, zajednica koja uči – mjesto suradnje, dijaloga i zajedničkog učenja. Zagreb, SM Naklada.

13. Slunjski, E. (2015.) Izvan okvira: kvalitativni iskoraci u shvaćanju i oblikovanju predškolskog kurikuluma. Zagreb, Element.

14. Šagud, M. (1997.) Značaj međusobne suradnje odgojiteljskog tima. U: Varošanec, L., Kardoš, G., Batisweiler, B., Kvakan, A., Škvorc, M., Holetić, N. (ur.), Zbornik radova: Biti zajedno. Čakovec: Zrinski d.d., str. 24.

15. Valjan Vukić V. (2012.) Prostorno okruženje kao poticaj za razvoj i učenje djece predškolske dobi. [Online], str. 123-133. Dostupno na: file:///C:/Users/korisnik/Downloads/9_v_vukicFIN.pdf [Pristupljeno: 27. svibnja 2018.]

16. Vasta, R., Haith, Marshall M. i Miller, Scott A. (1997.) Dječja psihologija. Zagreb: Naklada Slap.

17. Woolfolk, A. (2016). Edukacijska psihologija. Jastrebarsko: Naklada slap.

18. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (pročišćen tekst). [Online] Dostupno na: https://www.zakon.hr/z/492/Zakon-o-pred%C5%A1kolskom-odgoju-i-obrazovanju [Pristupljeno: 2. srpnja 2018.]

Prilog

Poštovani odgojitelji, poštovane odgojiteljice,

Molimo Vas da odgovorite na pitanja koja smo pripremili vezano za istraživanje djece u predškolskoj ustanovi. Vaši su odgovori anonimni, a bit će korišteni u svrhu izrade jednog završnog rada studentice na Stručnom studiju predškolskog odgoja. Zahvaljujemo Vam na suradnji!

Spol M Ž

Godine staža u odgoju i obrazovanju _____

Grad u kojem se nalazi dječji vrtić_____

I.

1. U kojoj se mjeri kroz navedene centre aktivnosti u dječjem vrtiću mogu poticati istraživačke sposobnosti kod djece? (u svakom redu zaokružite jedan broj)		nimalo	u manjoj mjeri	osrednje	u većoj mjeri	u potpunosti
1.	obiteljski centar	1	2	3	4	5
2.	istraživači centar	1	2	3	4	5
3.	stolno-manipulativni centar	1	2	3	4	5
4.	centar početnog čitanja, pisanja i računanja	1	2	3	4	5
5.	centar građenja	1	2	3	4	5
6.	likovni centar	1	2	3	4	5

2. Napišite u kojem se centru iz prvog pitanja, prema Vašem mišljenju, u najvećoj mjeri mogu poticati istraživačke aktivnosti kod djece. (navedite samo jedan centar)

_____

II.

3. U kojoj mjeri s djecom provodite navedene aktivnosti u dječjem vrtiću, a u svrhu razvijanja njihovih istraživačkih sposobnosti? (u svakom redu zaokružite jedan broj)		nimalo	u manjoj mjeri	osrednje	u većoj mjeri	u potpunosti
1.	eksperimentiramo vodom	1	2	3	4	5
2.	eksperimentiramo vodom i pijeskom	1	2	3	4	5
3.	istražujemo zvukove	1	2	3	4	5
4.	sadimo cvijeće i povrće	1	2	3	4	5
5.	uzgajamo bilje	1	2	3	4	5
6.	proučavamo životinje u knjigama, enciklopedijama i albumima	1	2	3	4	5
7.	prihvaćamo životinje kao privremene goste vrtića	1	2	3	4	5
8.	istražujemo sadržaje vezane uz doživljaj prirode	1	2	3	4	5
9.	istražujemo kako nastaje duga (ogledi o svjetlosti)	1	2	3	4	5
10.	istražujemo oblikovno-simboličke tvorevine (brašno, tijesto, glina, plastelin)	1	2	3	4	5
11.	skupljamo otpadni materijal i istražujemo što možemo izraditi od otpadnog materijala	1	2	3	4	5
12.	istražujemo privlačnost magnetom	1	2	3	4	5
13.	gradimo makete kuća i međusobno ih uspoređujemo (predodžba o sastavnicama rodnog grada, ulica)	1	2	3	4	5
14.	provodimo druge aktivnosti (molimo Vas navedite koje) _____ _____	1	2	3	4	5

	_____					

4. Ako želite, možete nešto dodati o istraživanju djece u dječjem vrtiću, a nije obuhvaćeno ovim kratkim upitnikom. Hvala Vam!

_____

_____

_____

_____

_____

Sažetak

Ovim završnim radom nastoji se analizirati uloga odgojitelja u poticanju istraživanja kod djece u predškolskoj ustanovi. U teorijskom dijelu završnog rada opisuje se dijete kao istraživač od rođenja. Navode se aktivnosti koje potiču istraživanje kod djece: voda, zvuk, svjetlost, priroda, oblikovno-simboličke tvorevine, magnet te kombinirane igre prerade. Odgojitelji imaju veliku zadaću motivirati djecu za istraživanje i omogućiti djeci poticajno okruženje. U radu se opisuje i poglavlje koje prikazuje istraživanje u dokumentima o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. U metodološkom dijelu rada prikazano je provedeno istraživanje čiji je cilj bio ispitati odgojitelje u kojoj mjeri i kroz koje aktivnosti i centre aktivnosti potiču istraživačke sposobnosti kod djece u predškolskoj ustanovi. Istraživanje je pokazalo kako su odgojitelji u većoj mjeri upoznati s aktivnostima koje potiču istraživačke sposobnosti kod djece, ali da ih i u odgojnim skupinama provode. Jedan od nedostatka provođenja istraživanja kod djece je manjak didaktičkih sredstava i materijala.

Ključne riječi: istraživanje, uloga odgojitelja, poticajno okruženje, aktivnosti, centri aktivnosti

Abstract

This final paper attempts to analyze the role of educators in encouraging research with children in preschool institutions. In the theoretical part of the final work, the child is described as a researcher from birth. There are activities that encourage children's research: water, sound, light, nature, form-symbolic creatures, magnet, and combined game processing. Educators have a great task to motivate children to explore and to provide children with a stimulating environment. This final paper also includes the chapter on research within early and pre-school education documents. In the methodological part of the paper, a research was carried out which examines the educators to what extent and through which activities and activity centers they stimulate research capabilities in children in preschool institutions. Research has shown that educators are getting more familiar with the activities that stimulate research capabilities in children which are then frequently conducted within educational groups. One of the disadvantages of the carried out research is the lack of didactic materials.

Key words: research, role of educator, stimulating environment, activities, activity centers